10/01/2022

Η αιτία της εκκλησιαστικής κρίσης στην Ουκρανία και την Ορθόδοξη Εκκλησία

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου

- **Του Μητροπολίτου Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου Ἱεροθέου**

Ἀπό πολλά χρόνια παρακολουθῶ προσεκτικά τήν ἐκκλησιαστική κρίση πού ὑπάρχει στήν Οὐκρανία πού ἐπεκτάθηκε σέ ὅλη τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία μέ ἀπρόβλεπτες συνέπειες, ὅπως φαίνονται μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου καί ἔγραψα διάφορα κείμενα, τά ὁποῖα συμπεριλήφθηκαν στό βιβλίο μου μέ τίτλο «Τό συνοδικό καί ἱεραρχικό πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας, μέ ἀναφορά στό οὐκρανικό ζήτημα», τό ὁποῖο ἐξεδόθη τό 2019.

Βασικά θέματα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ἦταν τά ἐκκλησιολογικά ζητήματα, ὅπως τί εἶναι τό συνοδικό καί ἱεραρχικό πολίτευμα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τί εἶναι τό Πρωτεῖο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τί εἶναι ὁ θεσμός τῆς Αὐτοκεφαλίας στήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλη-σία, τί εἶναι ἡ Ἀποστολική Παράδοση καί Ἀποστολική Διαδοχή στό μυστήρο τῆς Ἐκκλη-σίας, πῶς λειτουργεῖ ὁ θεσμός τῆς Πενταρχίας, καί θέματα πού σχετίζονται μέ τήν θεωρία τῆς Τρίτης Ρώμης. Στό τέλος ἐτέθη καί μιά πρόταση γιά τήν ἀντιμετώπιση τοῦ οὐκρανικοῦ ζητήματος.

Ἀπό τότε μέχρι σήμερα ἡ Ρωσία, τόσο ἐκκλησιαστικά ὅσο καί πολιτικά, ἀποδίδει, μέ διάφορες δηλώσεις τῶν ἐκπροσώπων της, εὐθῦνες στόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη γιά τήν χορήγηση Αὐτο-κεφαλίας σέ δύο σχισματικές Ὁμάδες, μέ τήν παρέμβαση καί τήν πίεση τῆς Ἀμερικανικῆς Πολιτικῆς. Μέ ἀφορμή αὐτήν τήν ἐκτίμηση προβαίνει σέ διάφορες ἐνέργειες πού ὑπονομεύουν τήν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Προσπάθησα νά ἐρευνήσω τό θέμα αὐτό καί νά δῶ τήν ἱστορία του, στό γιατί ἔφθασε ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης νά δώση τήν αὐτο-κεφαλία στήν Οὐκρανία καί ποιά εἶναι ἡ εὐθύνη τῶν Ἀμερικανῶν ἤ τῶν Ρώσων στήν ὑπόθεση αὐτή.

Ἐπειδή ἤθελα νά δῶ τήν ὅλη ἱστορία τοῦ θέματος, δέν θέλησα νά ἀσχοληθῶ ἁπλῶς μέ διάφορες δηλώσεις, οὔτε νά γράψω «ἐκθέσεις» μέ βερμπαλισμούς καί «ἔξυπνες» ἰδέες καί συμψηφισμούς εὐθυνῶν, ἀλλά νά μελετήσω τά Πρακτικά τῶν Προσυνοδικῶν Διασκέψεων καί τῶν Προπαρασκευα-στικῶν Ἐπιτροπῶν μέχρι τό 2019 πού χορηγήθηκε ἡ Αὐτοκεφαλία στήν Οὐκρανία ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο. Ἡ μελέτη αὐτή τῶν Πρακτικῶν τῶν Διορθοδόξων Συζητήσεων ὑπό τήν Προεδρία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρ-χείου καί τήν παρουσία Ἐκπροσώπων ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, μεταξύ τῶν ὁποίων καί τῆς Ρωσίας ἐπεκτάθηκε σέ πάνω ἀπό 1.500 σελίδες.

Ἀπό τήν ἀνάγνωση τῶν Πρακτικῶν τῶν Διορθοδόξων Συναντή-σεων στίς ὁποῖες συζήτησαν καί τό θέμα τῆς χορηγήσεως τῆς Αὐτοκεφαλίας σέ μιά Ἐκκλησία πού τό ζητᾶ, ἐξάγονται μερικά συμπεράσματα.

Κατ’ ἀρχάς ὅτι στήν Διορθόδοξη Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή πού ἔγινε ἀπό 7η ὡς 13η Νοεμβρίου 1993, ὕστερα ἀπό ἀπόφαση τῶν δύο Προσυνοδικῶν Πανορθοδόξων Διασκέψεων (Α΄ τό 1976 καί τῆς Γ΄ τό 1986) συζητήθηκε τό θέμα καί ἀποφασίσθηκε νά χορηγῆται ἡ Αὐτοκεφαλία ἀπό τό Οἰκουμενικό Πα-τριαρ-χεῖο, ὕστερα ἀπό πρόταση τῆς Μητέρας Ἐκκλησίας ἀπό τήν ὁποία θά ἀποσπασθῆ ἡ συγκεκριμένη Ἐκκλησία, καί ἀπό Πανορθόδοξη συναί-νεση, ἀλλά παραπέμφθηκε τό θέμα στήν ἑπομένη Διορθόδοξη Προπαρα-σκευαστική Ἐπιτροπή προκειμένου νά ἀποφασίση γιά τόν τρόπο ὑπογραφῆς τοῦ Τόμου Αὐτοκεφαλίας, καί γιά τό

περιεχόμενό του. Ἐπρόκειτο γιά μιά ὑποχώρηση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου νά δίδεται τό Αὐτοκέφαλο σέ μιά Ἐκκλησία μέ συνοδικό τρόπο, ἐνῶ μέχρι τότε ἐδίδετο μόνον ἀπό Αὐτό, δηλαδή τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο.

Στήν συνέχεια στίς ἑπόμενες Διορθόδοξες Προπαρασκευα-στι-κές Ἐπιτροπές μέχρι τήν Σύναξη τῶν Προκαθημένων, πού ἔγινε στό Σαμπεζύ τῆς Γενεύης τόν Ἰανουάριο τοῦ 2016, ὑπῆρξε διαφωνία ἀπό τήν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας καί δέν συμφωνήθηκε ὁμοφώνως ὁ τρόπος ὑπογραφῆς τῆς χορηγήσεως τῆς Αὐτοκε-φαλίας.

Συγκεκριμένα, τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο δέχθηκε τήν πρόταση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Τσεχίας καί Σλοβακίας νά ὑπογράφεται ὁ τόμος τῆς Αὐτοκεφαλίας ἀπό τόν Οἰκουμε-νικό Πατριάρχη μέ τό «ἀποφαίνεται» καί τούς ἄλλους Προκαθημένους μέ τό «συναποφαίνεται», ὁ καθένας, ὅπως εἶχε γίνει καί στόν Τόμο τῆς Αὐτοκεφαλίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὅμως ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας δέν τό ἀποδέχθηκε, προτείνοντας νά ὑπογράφουν ὅλες οἱ Ἐκκλησίες, χωρίς καμία ἔνδειξη, δηλαδή νά μήν γράφεται τό «ἀποφαίνεται» καί «συναποφαίνεται».

Αὐτό τό ἔκανε ἐπειδή δέν ἀναγνώριζε ἐν τοῖς πράγμασιν, τήν διακεκριμένη θέση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου στό συνοδικό πολί-τευμα τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως φάνηκε στίς συζητήσεις πού ἔγιναν. Φυσικά, δέν συζητήθηκε καί τό περιεχό-μενο τοῦ Τόμου τῆς Αὐτοκεφαλίας, πού θά περιεῖχε τούς ὅρους καί τίς προϋπο-θέσεις μέ τούς ὁποίους θά ἐχορηγεῖτο τό Αὐτοκέφαλο. Ὁπότε, ἡ ἀπόφαση τοῦ Νοεμβρίου 1993 παρέμεινε ὡς ἕνα «κείμενο ἐργασίας».

Ἀκόμη, ἡ ἀνάγνωση τῶν Πρακτικῶν δείχνει καθαρά τό πρόβλημα τοῦ Ἐθνο-φυλετισμοῦ πού ταλαιπωρεῖ, ὡς μή ὄφελε, τήν Ἐκκλησία, ἀλλά καί τήν ἡγεμονική τάση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας. Μέσα σέ αὐτές τίς δυσκολίες τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο προσπαθεῖ μέ πολύ κόπο νά ἐξασκήση τήν διακονική Προεδρία, πού προσδιορίσθηκε ἀπό τούς Πατέρες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καί τήν μετέπειτα διαχρονική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας.

Ἔτσι, ἀπό τό ἔτος 1993 (29 χρόνια μέχρι σήμερα) ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας δημιουργοῦσε διάφορα προβλήματα, ὅπως φαίνεται καθαρά στά Πρακτικά τῶν Συνεδριάσεων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἕνα μέρος τῶν ὁποίων θά παρατεθῆ στό κείμενο πού συνέταξα καί δημοσιεύεται πιό κάτω.

Ἑπομένως, ἡ εὐθύνη τῆς μή ἐπιλύσεως τῆς χορηγήσεως τῆς Αὐτοκεφαλίας σέ μιά Ἐκκλησία μέ συνο-δικό τρόπο ἀποδίδεται στήν τακτική τῆς Ρωσικῆς πλευρᾶς, καί ὄχι σέ ὄψιμες ἔξωθεν πολιτικές ἐπεμβάσεις. Ἄλλωστε, αὐτό τό ὁμολόγησε ἐν μέρει καί ὁ ὑπεύθυνος στούς διαλόγους αὐτούς ἀπό τήν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας, ὅπως θά φανῆ πιό κάτω.

Ἡ σύνταξη τοῦ κειμένου πού ἀκολουθεῖ ἔγινε στήν προοπτική νά ἀναζητήσω μέσα ἀπό τήν ἀνάγνωση τῶν Πρακτικῶν τῶν Ὀρθοδόξων Διασκέψεων τόν λόγο γιά τό ποιός εὐθύνεται πού ναυάγησε ἡ ληφθεῖσα ἀπόφαση νά χορη-γῆται τό Αὐτοκέφαλο σέ μιά Ἐκκλησία μέ συνοδικό τρόπο, ποιά εἶναι ἡ αἰτία τῆς ἐκκλησιαστικῆς κρίσης πού ἔχει συνέπειες μέχρι τίς ἡμέρες μας, μέ τήν ἀμυδρά ἐλπίδα νά γίνη ἡ ἀναγνώριση τῶν λαθῶν γιά νά ἐπέλθη ἡ ἑνότητα μεταξύ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὥστε νά ἀποφευχθοῦν οἱ σχισματικές τάσεις. Ἄν δέν γίνη ἡ ἀναγνώριση τῶν λαθῶν δέν θά ἐπέλθη ἡ πολυπόθητη ἑνότητα.

Στήν συνέχεια παρατίθεται ὁ καρπός τῆς ἔρευνάς μου αὐτῆς μέ τίτλο: «Οἱ ἐκκλησιαστικές εὐθῦνες γιά τήν Οὐκρανία, ἐκ τῶν Πρακτικῶν», τά ὁποῖα Πρακτικά, ὅπως προαναφέρθηκε, ἐπεκτείνονται περίπου σέ 1.500 σελίδες.

Η έρευνα σε μορφή PDF